

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice

Foaia oficioasă a „Centralei Tovărășiilor” și a însoțirii pentru „Asigurarea vitelor”, amândouă în Orăștie

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Anul III.

ORĂȘTIE, 30 Februarie v. 1908.

Nr. 8

Inceputul.

— Adunarea dela Sebeșul-săsesc. —

Fără podoabe, fără alaiu, dar cu atît mai făgăduitoare de roade bune, s'a început Dumineca trecută, munca modestă făgăduită de noi, de a lămuri mai ales plugarilor nostri și cu graiul viu, însemnătatea tovărășiilor economice.

Pentru început s'a ales *Sebeșul-săsesc*, unul dintre cele 5 orășele cu majoritate românească, ce avem în țară și cu un jur stăpînit de unii dintre cei mai deștepți și harnici țărani ai nostri.

A fost de lipsă să știm, să vedem cu ochii, ceea-ce de-altfel mărturisiam dela începutul modestei noastre munci pentru tovărășii, — că cei buni ai nostri știu să înțeleagă rostul tovărășiilor și vreau să-și organizeze forțele de muncă economică, prin aceste așezăminte, ce dau și micilor existențe cele mai puternice arme în lupta pentru traiu și în nizuința spre înaintare, din zilele ce le trăim acum.

Cei neîncrezători, cei cu »rezerve« în izbînda lucrărilor pentru împretinirea satelor noastre cu tovărășiile — să fi ostenit până la Sebeș!

Ar fi văzut, ar fi simțit în inimile lor, focul ce încălzea toate inimile, dorul ce stăpînea toate gîndurile plugarilor adunați în număr de multe sute — pentru tovărășiile economice!

Măcar că toată treaba s'a făcut fără alaiu, fără »oficiosități« ce de obicei omoară prin forme — duhul ce ar trebui să stăpînească feluritele noastre adunări.

Pe cînd au sosit dnii V. C. Osvadă și I. Moța, în sala cea mare a frumoasei școli românești din Sebeș, erau adunați cîteva sute de plugari harnici, din Sebeș și din 4 sate învecinate, în frunte cu conducătorii lor firești, și alții veneau mereu pe ușă.

Dl protopop Sergiu *Medean*, a deschis adunarea, talmăcind în frumoase cuvinte rostul aceleia și apoi a dat cuvîntul părintelui Moța.

Respicat, și la înțelesul tuturor, cu duhul ce ți-l furisează pe nesimțite în inimă scrisese acestui gazetar poporal, părintele I. Moța, a talmăcit vreme de trei sferturi de ceas rostul și însemnătatea tovărășiilor peste tot, mai ales însă pentru poporul nostru, lipsit de munca organizată în ale economiei.

Cu pilde din viața altor popoare la care pornirea în-tovărășirii e veche, de zeci, ba de sute de ani, arată biruințele economice ale acelor. Cîte o puternică însoțire economică mare (cum sunt așazisele »trusturi« americane, unde zeci de zeci de milioane sunt întovărășite în vederea cutărui scop economic, negustoresc ori industrial), trec biruitoare cu roadele muncii lor până departe peste hotarele țării proprii, ba până chiar aici la noi în Europa.

Dacă altora însoțirile, tovărășiile economice, aduc roade așa de bune, de ce nu ne-ar aduce și nouă Ro-

mânilor? Ca să facem și pe Români a să bucura de foloasele însoțirilor economice, s'a pornit în timpul din urmă, mai viu ca pîn'aci, o mișcare pentru a atrage și poporul nostru românesc pe acest teren.

Vorbitorul arată cîteva din foloasele mari, ce să pot ajunge și la noi, prin feluritele tovărășii. Ci fiind la noi lucru prea nou încă, acele tovărășii nu să pot forma de sine, că oamenii nu prea știu cum să pornească lucrul. Și de aceea s'a înființat la Orăștie, în vară, »Centrala« tovărășiilor, care să fie matca conducătoare a lor, Cancelaria dătătoare de povețe pentru toți cei-ce doresc a face ceva pe acest teren. Arată cu pilde vii rostul ce o așteaptă pe Centrală. »Centrala« asta nu va fi nici gheșeftărie, nici bancă, nici pat cald pentru interese personale. Va fi, aceea ce cere trebuința: o povățuitoare, o călăuză frățească pentru cei doritori de muncă. Îndeamnă, ca încheere, pe toți a intra în șirul membrilor acestei centrale.

Ca și cei-ce n'au fost de față să mai aibă de nou prilejul să cunoască felul de alcătuire a Centralei noastre, facem loc aici tipăriturii ce s'a gătit pentru informarea publicului și care să împarte oamenilor pe la astfel de adunări:

— Estras scurt din Statute. —

Scopul »Tovărășiei Centrale« este: dezvoltarea și organizarea noastră economică, mai ales pe sate, și cu deosebire prin ajutorarea și formarea de felurite *tovărășii satești* (de conzum, de valorizare, de parțelare, de producțiune, de credit, etc.)

Membrii al »Tovărășiei Centrale« din Orăștie poate fi ori-care cetățean, pe care îl primește direcțiunea ca membru și care împlinește următoarele condiții:

1. Intră ca membru prin o declarație în scris, supunîndu-să rînduierilor din statute și din regulamentele »Centralei«.

2. Subscrie una ori mai multe quote, fie de cite 10 cor., (ce sunt a să plăti cel mult în 5 rate, în vreme de un an), fie de cite cel puțin 100 coroane (părți fundamentale).

3. Plătește ca taxă de fondare cite 1 cor. după fiecare quotă de cele mici, sau 10 cor. după quotele fundamentale.

Quote să pot subscrie în ori-ce vreme!

Numai prin o Centrală puternică să poate alcătui un puternic *focular* pentru plămădirea prea folositoarelor tovărășii satești!

*

Luînd apoi vorba dl V. C. Osvadă, a arătat ce-au săvîrșit până acum alte neamuri de oameni, cu sprijinul tovărășiilor și îndemnînd ca și poporul nostru să îmbrățișeze acest mijloc de rînduire și întărire a puterilor de muncă și producțiune rațională, să oprește apoi mai pe larg la treaba cu *asigurarea vitelor*. Arată cu numeri, că averea poporului nostru în vite, întrece înzecit chiar și toate capitalele de aproape 100 milioane coroane, ce sunt chivernisite de cele peste 150 bănci ale noastre! Căci după datele statistice oficiale, numai vitele cornute, ce le au Români din regatul ungar, sunt în număr de aproape 1 și jumătate milioane de capete, care laolaltă înfățișează o avere de peste 300 milioane coroane! Această avere, la care știm că ține atît de mult poporul nostru, — avem datorința să o păzim cît numai putem, de pagube și știrbire.

Întiele încercări ce s'au făcut la noi pentru asigu-

rarea proprietarilor noștri, în fața pagubelor ivite în vite, au fost cu ajutorul tovărășii ocazionale. Astfel de tovărășii, după cât știm sunt azi în număr de peste 20.

Dat fiindcă legea comercială a Ungariei obligă pentru afaceri de asigurări anumite condiții, dl Osvadă a îndemnat, ca proprietarii de vite, aflați la adunare să caute atît ei cît și cei rămași p'acasă să între ca membri la »Reuniunea proprietarilor de vite« din Orăștie, pentru-ca să-'și poată asigura vitele lor pe un temei hotărît și stătător! Căci Reuniunea dela Orăștie își are asigurate toate *cerințele Legii*, așa fel, că nici-cînd și nime nu o poate stînji în lucrarea sa!

Ca să poată răspunde cît mai bine tuturor cererilor ce vin din feluritele ținuturi locuite de Români, — Reuniunea aceasta formează grupe (despărțăminte), mari ori mici, — după trebuință, care să conduc prin bărbații de încredere din mijlocul asiguraților. Iată de altfel un scurt extras din rînduielele pe temeiul cărora să face intrarea de membru și asigurarea la Reuniunea din Orăștie.

E un extras tipărit pe foi, cari să împart între ascultători la astfel de întruniri economice:

— Extras scurt din Statute. —

„Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie“, întemeiată mai ales pentru de a asigura vitele; primește membrii sub următoarele condiții:

Ca să-'ți poți asigura vitele la ea, trebuie întii să te faci membru al Reuniunii, subscriind una ori mai multe quote de membru, cu responsabilitatea numai de 5-ori suma quotelor. Sumele din aceste quote sunt ca un depozit la Reuniune, care ți-să dă napoi cînd nu vrei să mai fi asigurat și ieși din ea. Ele îți cîștigă drepturile de membru și de asigurare.

O quotă e de 4 cor. și să plătește pe rînd, cîte 1 cor. pe an așadar quota să plătește în 4 ani. Pentru fiecare 1000 cor. asigurate este a să subscrie cîte o quotă.

*

Primirea ca membru să face în temeiul declarației de membru, dată în scris.

Fiecare membru e dator să-'și asigure toate vitele cornute, trecute peste 6 luni. Reuniunea va plăti pagubele în vite ivite prin: moarte, schilăvire, tăiere ori vindere siluită, ori pricinuite prin foc.

*

La intrarea ca membru fiecare are de a plăti:

a) cîte 1 coroană ca rata întii, după fiecare quotă ce a subscris;

b) cîte 30 fileri ca taxă de înscriere după fiecare 100 cor. valoare asigurată;

c) taxa întiiului caz de pagubă, și anume: dacă grupa de care să ține, are vite în valoare de 1 milion cor., cîte 5 fileri după fiecare 100 cor.; dacă are numai 500 mii cor., cîte 10 fileri după fiecare 100 coroane.

D'aici înainte fiecare membru va plăti taxele de cîte 5 fileri, respective 10 fileri, numai atunci, cînd în grupa de care să ține să va întimpla vre-o pagubă în vite.

Cînd taxele pentru pagube, în o grupă, s'ar urca peste 2%, — pagubele de mai departe să împart pe toate grupele.

Taxele pentru pagube nu trec peste 5½%. D'aici înainte pagubele să plătesc de Reuniune.

Fiecare membru e dator, să-'și plătească taxele regulat, să-'și grijească vitele bine, mai ales că numai acele pagube să plătesc, care să întimplă în afară de vina proprietarului.

*

În fiecare comună cu asigurați va fi un comitet de conducere, și taxele să vor plăti în comună, tot așa în comună să vor liquida despăgubirile.

*

La fiecare caz de nenorocire să prețuește vita nenorocită prin o comisie.

Din suma prețuită, să plătesc la mîna membrului cu paguba, 80% (80 cor. din 100 cor.)

Rînduielelor din statute și din regulamente, e dator să se supună fiecare membru.

Din datele culese cu prilejul adunării dela Sebeș știm că pînă acum sunt în lucrare p'acolo: 2 Tovărășii ocazionale pentru asigurarea vitelor, în Sebeșul-săsesc; una în Pianul-de-sus; una în Lanocrăm și una să pornește în Pianul-de-jos. La toate aceste tovărășii sunt înscrise

vite în preț de peste 300 mii coroane și pînă acum s'a plătit de aceste tovărășii pagube de aproape 10 mii cor.

Pentru mai statornica dezvoltare însă, toate aceste tovărășii vor intra cît de curînd sub scutul Reuniunii dela Orăștie, formînd o puternică grupă din jurul Sebeșului.

După astfel de începuturi — continuăm cu drag și cu multă încredere!

Viața economică.

Producțiunea și consumul.

Singurul izvor pentru cîștigarea bunurilor este producțiunea, adică sporirea folosului lucrurilor. Cînd lelea Marie toarce cîte-va lîni și țese cîți-va metri de pănură, zicem că ea a produs ceva, fiind-că din lînile în preț de 8 coroane a țesut pănură în preț de 20 coroane. Lucrul ei a sporit prețul lînilor cu 12 coroane.

Să luăm altă pildă:

Pielele nelucrate își au prețul lor. Cu toate acestea, dacă ne-vom pune și le vom lucra: vom spori prețul, știind toată lumea, că pieile argăsite sunt mai de valoare decît cele nelucrate. În sfîrșit încălțămintele făcute din aceste piei argăsite, au un preț și mai mare. Aდაუსul ce s'a făcut la prețul pieilor nelucrate, pînă au ajuns încălțăminte, este rodul producțiunii.

Producțiunea o pun la cale trei lucruri:

- natura sau firea;
- capitalul;
- lucrul sau munca.

Natura sau firea ne pune la îndemină puterile și materiile brute, cari ne sunt de lipsă la producțiune. Ogoarele și livezile; codrii și pădurile; căldura soarelui și ploile; părăele, văile și rîurile, etc., etc., toate sunt cuprinse sub numele de „natură“ și numai în temeiul, acestora putem produce bunuri materiale. Puterile și materiile productive le avem deci dela pămînt; pămîntul le are dela soare. Fără de lumină și căldura soarelui, amorțește ori-ce producțiune omenească și ori-ce licărire de viață pe pămînt, încît ate pe deplin dreptate poetul cînd zice:

O soare! veselie, viață; întinerire!
A lumilor podoabă, a ceriului zimbire!
Deschizător fericit de aripi zburătoare,
Deschizător măestru de glasuri cîntătoare
Alungător de visuri, de griji, de gînduri rele,
Absorbitor de umbre, culegător de stele,
...care 'n tine oglinzi întregă lumea!

Lumină fără umbră, strălucit izvor
De viață, de rodire, de cînt și de credință,
Prin tine să afirmă înalta Provedință,
Din tine-a plecat zborul cerescului amor!

(Alexandri.)

Oțeară este bogată prin felul pămîntului, prin puterea, rodirea ei și prin destăinicia și deșteptăciunea locuitorilor.

Un pămînt bun produce cu puțină muncă ceea-ce altul produce cu o muncă de două și de trei-ori mai mare. Și astfel clima și rodirea pămîntului își au partea lor în fericirea popoarelor. Felul pămîntului și firea încunjurătoare au avut totdeauna mare înfrîurire asupra culturii, asupra lucrării și deșteptăciunii oamenilor. Legătura dintre pămînt și om are cea mai mare însemnătate asupra producțiunii și prin urmare a bogăției sociale.

Alexandru Vlăhuța, poet și literat al nostru, scriind mai cu inimă geografia României, surprinde de multe-ori însemnătatea acestei legături, spunîndu-o neaș românește, ca să o înțelegem și noi. Dintre multele-i descrieri de acest soi, voi aminti cea despre Rucăr (România pitorească, ed. Biblioteca pentru toți, Nr. 272—4 pag., 152—4).

„După două ceasuri de drum intrăm în Rucăr, sat mare, aproape un orașel, așezat sub strașina Carpaților, la respîntia a două ape, în una din cele mai cîntătoare văi ale județului Muscel. Toate te înveselesc aici: aerul curat, freamătul pădurii, vuietul apelor, casele albe, presărate printre copaci, înfățișarea mîndră și voinicească a gospodariilor, chipul rumen și luminos al Rucărencelor și portul lor adevărat românesc, țesut, lucrat și înflorit de mîna lor, c'o măestrie, pe care nu știu singure, de unde au învățat-o. În jurul acestui cuib fericit munții își desfășură podoabele lor de mărăție sălbatecă, țancuri ascuțite ies vinete din întunecimile pădurilor de brazi, și stau înșirate, ca niște străji de vecl. pe granițele zării, la îngînarea pămîntului cu ceriul.

Deasupra tuturor, în fund spre Miază-noapte, își ridică Păpușa creștetu-i înalt, rotund ca o turlă de biserică. De-colo, din coapsele Păpușii, zbucesc Rîușorul, șivoiu puternic, care sparge meterezele de stînci, ce-'i stau în cale, soarbe isvoarele codrilor și în goana-i nebună, strigă, să ceartă, să bate în grămezile de bolovani ce vor să-'i astupe matca; — învolburat și alb despumă sosește în Rucăr, și Rucărenii, cum îl văd, îl pun la treabă: ei au porumb (cucuruz) de măcinat, sumane de bătut, bușteni de retezut și de înfeliat (despicat) în scînduri. Rîușorul sprinten și harnic, să înhamă la toate, pe toate le

face cu drag, iar cînd își isprăvește lucrul, voios să duce de să culcă în patul larg a Dîmboviței...“.

Natura are așa de mare înfrîngere asupra producției, încît multe lucruri trebuincioase nu le putem face, dacă nu găsim materialul de-a gata în pămînt. Porțelanul nu-l putem fabrica unde ne place, ci numai în locuri unde să află caolină, adică lut alb, potrivit pentru fabricare. Asemenea stăm cu cimentul, cu sticla, cu mineritul (băisagul) și aproape cu ori-ce întreprindere productivă.

Frumoase sunt în această privință, cite-va observări sau băgări de seamă, ale lui Ion Ghica (mort în 1897):

„Un foarte bun patriot — zice Ghica — arăta cu mîndrie acum cîțiva ani, o bucată de fer de foarte bună calitate, în adevăr, extras dintr'un mineral aflat pe moșia Broșteni (România) și adăogea, că s'ar putea exploata (lucra) întrebuintînd la lucrarea acelu mineral, întinsele păduri de pe acea moșie. Bunul patriot își da această părere, împins de un simțemînt vrednic de laudă, deși cugetarea lui era lipsită de știință... Inșă intendantul (logofătul) proprietarului de astăzi, om practic și cu bună chibzuială, a lăsat ferul să doarmă în petri și s'a pus a exploata serios adevărata bogăție a moșiei — pădurile, le exploatează cu bună orînduială și cu cap, trăgînd un venit însemnat și asigurat pe zeci și sute de ani, pe cînd dacă s'ar fi pus pe exploatarea ferului ar fi făcut-o în pagubă. Acel intendant a știut că ferul, metal atît de trebuincios omului, să află respîndit în pîntecile pămîntului ca nici un alt metal; dar că Anglia, mai favorizată de natură în această privință, are mineralele de fer în pămînturi amestecate cu cărbune și cu toate materiile trebuincioase topirei, încît luînd cu lopata acel amestec și aruncîndu-l în cuptoarele înalte, curge dintr-nsele gîrlă de fer topit (tuciu sau fontă), care pe urmă să prelucra în alte cuptoare, și să face fer tare (oțel). Asemenea împrejurări priincioase nu să află nicăiri aiurea și aceasta face că nici o țară nu poate concura în privința ferului cu Anglia. Ar fi o nesocotință a căuta să exploatăm mineralele de fer, ce la avem în multe părți ale României, aducînd cărbune din stăinătate sau arzînd pădurile noastre.

Natura ne-a refuzat cărbunele, înzădar îl căutăm. Este mult mai prielnic a produce ceea-ce putem produce cu folos; iară ferul să-l cumpărăm dela Newcastle (Anglia), unde îl putem găsi une-ori pe trei livre (75 lei sau 72 coroane) tona (adecă 1000 de kilograme), pecînd noi nu l'am putea produce nici cu preț înzecit“.

Gavr. Todică.

Insoțirile de credit sătești sistem „Raiffeisen“.

— Din raportul Reun. agric. dela Sibiu. —

(Urmare și fine).

5. Insoțirea din Pianul-superior, cu drept cuvînt să poate mîndri cu faptul, că a scos pe mai mulți economi dela „sapă de lemn“, răs-cumpărîndu-le averea împovorată și predîndule-o iarăș. Numărul membrilor ei s'a urcat la 315. Depunerile la Insoțire, cu minimul de cor. 20 și cu maximul de cor. 6,684, dau suma de cor. 64,197.05, afară de părțile fundamentale de cor. 6,320—. Datorași are 369 cu minimul de cor. 20 și cu maximul de cor. 1000—, suma pretenziunilor ei fiind de cor. 77,678—. Fondul de rezervă al Insoțirei e de cor. 6,017.89 Împrumutul în cont curent al Insoțirei l'a redus la cor. 927.19, prin urmare ea în curînd nu mai e avizată la credite străine. Profitul net realizat în 1906 e de cor. 1463.37. Preșident al Insoțirei e parohul Vasile Oana.

6. Insoțirea din Rechița numără 93 membri; are 16 deponenți, cu minimul de cor. 20 și cu maximul de cor. 1000, suma depunerilor fiind de cor. 7,497.17. Împrumuturile acordate, cu sume dela 20—400 cor., dau suma de cor. 17,759—. Fondul de rezervă al Insoțirei e de cor. 585.91; iar profitul realizat în 1906 de cor. 335.41. Preșident al Insoțirei e parochul Ioan Ghișă. Dl Herța a revăzut socoțile.

7. Insoțirea din Roșia-săsească, și-a urcat numărul membrilor la 64, dovadă aceasta, o spune direcțiunea compusă exclusiv din țărani, că trebile Insoțirei merg cît să poate de bine. Deponenți are 20 cu minimul de 50 și cu maximul de cor. 1300 fiind depunerile de cor. 9370.48. Pretenziunile Insoțirei cu suma dela cor. 2 până la cor. 500, dau suma de cor. 17,070. Capitalul neatacabil reprezintă suma de cor. 1891.80; fondul de rezervă cor. 945.91, realizînd în 1906 un profit net de cor. 242.81. Preșident al Insoțirei e Aurel Genea, iar cassar Toma Mecriș, ambii economi.

8. Insoțirea din Mohu, înființată la 1898, la finea anului 1906 are 214 membri. Deponenți are 23, cu minimul de 20 și cu maximul de cor. 3000.—, suma totală a depunerilor fiind cor. 23,597.69, care cu părțile fundamentale de cor. 4280, dau suma de cor. 27,877.69, și cu fondul de rezervă de cor. 1,787.26 fil., suma de cor. 29,664.95. Pretenziuni are cor. 21,661.26. Cîștigul realizat în 1906 e de cor. 449.62. Intre activele Insoțirei să numără cumpărarea unei pășuni cu cor. 6,816.37, folosită, de toți membrii, fără vr'o taxă. Cum datoria Insoțirei e abia de cor. 442.30, nici această bancă nu e avizată la credit străin. Dl Herța a revidat și socoțile acestei Insoțiri. Preșident al Insoțirei e Ioan Simion, ear cassar Simion Pisoiu, ambii economi.

9. Insoțirea din Veștem, înființată la 1900 cu 42 membri, la finea anului 1906 numărul acestora a ajuns la 109. Ea a avut 18 deponenți cu suma dela 2—1500 cor., în total cu cor. 6610.42; datorași are 109 cu mediul de cor. 219.62; suma totală a pretenziunilor ei fiind cor. 23,948.40 Datoria Insoțirei în cont curent e de cor. 13,521. Profitul curat realizat în 1906 de cor. 504.23, l'a

adaus la fondul de rezervă, urcat astfel la suma de cor. 3,053.74. Direcțiunea ne relatează, că întreg profitul realizat în cei 8 ani de activitate ai Insoțirei, a fost vărsat în fondul de rezervă, care, conform statutelor, are să ajungă la cor. 4000 și atunci Insoțirea cu drept va putea realiza mai bine și cu mai multă ușurință scopurile sale. Cu toate acestea însă, conducătorii ei nu au întrelăsat a ajuta pe membrii la diferite treburi economice, cum e la procurarea de altoi, ieftine, etc. Preșident al Insoțirei e Ioan A. Mărginean, econ., iar cassar T. Stoia, dir. școlar.

10. Insoțirea din Ilimbav cu 65 membri, are 10 deponenți cu suma dela cor. 2 — 860, suma depunerilor fiind de cor. 2,414.19; datorași are 110 cu minimul de cor. 5 și cu maximul de cor. 1000, fiind suma totală a pretenziunilor ei de cor. 19,525.85. Datoria Insoțirei e cor. 15,000, iar fondul de rezervă al ei e de cor. 1,838.23. În 1906 a realizat un cîștig curat de cor. 536.25. Pe lîngă grapa de muschi și mașina de săminat trifoiu, pe cari populațiunea le-a folosit spre a lor mulțumire, direcțiunea în scurt timp va procura și o mașină de săminat spicoase. Preșident al Insoțirei e economul Ioan Lazar, iar cassar zelosul paroch Ioan Alexandru.

11. Insoțirea din Nucet, înființată la 1904 cu 39 membri, a sporit numărul lor la 66. Ea are 21 deponenți cu sume dela cor. 11.63 până la cor. 2,400.89. Suma totală a depunerilor ei e de cor. 8,882.04. Numărul datorășilor (după numărul obligațiunilor) e 132, cu sume dela 20 până la cor. 800, iar suma totală a pretenziunilor e de cor. 18,725. Datoria Insoțirei e de cor. 7,730. Insoțirea are un fond neatacabil de cor. 66.85. În 1906 Insoțirea a realizat un cîștig curat de cor. 451.09. Preșident al Insoțirei e economul Nicolae Radu, iar cassar parochul Ioan Damian.

12. Insoțirea de credit din Bungard (Bungărzana) are părți fundamentale de cor. 1,596.76; depunerii spre fructificare cor. 958.43; fond de rezervă în sumă de cor. 135.82; profit curat cor. 3501. Insoțirea, stînginită în anii din urmă în activitate, e pe cale de a lua nou avînt. Preșident al Insoțirei e Ioan Modran învățător, iar cassar Nicolae Opriș, econom.

Reasumînd datele mai importante din cele de mai sus, aflăm, că Insoțirea din Pianul-superior și cea din Mohu, lucrează aproape numai cu capitalul propriu (cu părțile fundamentale și cu depunerile), fără a conține împrumuturi dela alte bănci. Astfel aceste două Insoțiri să apropie de chemarea adevărată ce o au insoțirile sătești. Insoțirea din Pianul-inferior a redus procentele după pretenziuni dela 10 la 8%. Insoțirea din Aciliu, din Pianul-inf., din Mohu, din Veștem și cea din Ilimbav, pe lîngă afaceri curat financiare, să ocupă pe scară întinsă și de trebile economice ale tovarășilor. De remarcat e și faptul, că fondul de rezervă al următoarelor Insoțiri a trecut peste suma ce o formează părțile fundamentale ale societăților și anume: Insoțirea din Apoldul-român cu cor. 4,000, părți fundamentale, are în fondul de rezervă suma de cor. 5,218.33; cea din Roșia cu cor. 1.280, părți fundamentale, are cor. 2,837.71 în fondul de rezervă; Insoțirea din Veștem cu 2,180 cor., părți fundamen-

tale, are coroane 3,053.74 fond de rezervă; cea din Ilimbav cu 1,300 cor. părți fundamentale, dispune de coroane 1,838.23 fond de rezervă. Sumele ce constituiesc fondurile de rezervă ale următoarelor Insoțiri să apropie de suma părților fundamentale și anume: Insoțirea din Pianul-superior cu cor. 9,017.89 fond de rezervă, dispune de cor. 6,300 părți fundamentale și cea din Aciliu cu cor. 2,097.72, fond de rezervă are cor. 3,100 în părțile fundamentale. Cu fonduri de rezervă mai modeste să prezintă Insoțirea din Rechița (cor. 585.91), din Loman (566.16), din Nucet (cor. 318.17) și cea din Bungard (cor. 135.82).

Drept dovadă a simțului de economizare, pe care Insoțirile îl dezvoaltă la economii nostri, servesc însemnatele depuneri, ce să fac la Insoțiri. Ele reprezintă considerabila sumă de cor. 179,073.88, repartizată astfel: Insoțirea din Pianul-superior are cor. 64,197.05 depuneri, cea din Aciliu cor. 25,151.73; din Mohu cor. 23,597.69; din Apoldul român cor. 13,260; din Roșia-săsască cor. 9,370.48; din Loman cor. 9,365.98; din Nucet cor. 8,882.04; din Pianul-inf., cor. 8,727.13; din Rechița cor. 7,497.17; din Veștem cor. 6,610.42 și cea din Ilimbav cor. 2,414.19.

În 1906 s'a pus bază unei nouă Insoțiri în Gușterița, care însă s'a activat numai în 1907.

Pentru a înlezni alcătuirea de Insoțiri, noi am dat tuturor povețele de lipsă; am pus la dispoziție statute, protocoale de constituire (în limba română și maghiară), toate în mod gratuit; mai departe am tipărit coalele pentru cărțile de contabilitate; libelele pentru deponenți și datorași, obligațiuni, etc., cu preț cărora credităm nouă Insoțiri.

Acum, că ideea de a înființa asemenea Insoțiri să bucură de mare trecere, acum mai ales să simte marea necesitate a unei Centrale a Insoțirilor noastre.“

Acest raport, după cum vedeți iuciți cetitori e o viae mărturisire despre ce să poate ajunge prin Tovărășii. Cine va mai putea rămînea nepăsător față de chemarea noastră, ca să grăbească să se înscrie membru la Tovărășia noastră Centrală, cu ajutorul căreia să înzestram satele noastre cu tovarășiile trebuincioase! Și cînd tare și bine rînduită va fi Centrala noastră de bună seamă nu să vor gîndi nici cei dela Sibiu să-și alcătuiască o Centrală pentru insoțirile Raiffeisen — cum zic la sfîrșitul raportului — fără să vor grăbi să între și aceste insoțiri ca membre a Centralei noastre, ca să muncim împreună, în deplină tovarășie și spre deplină mulțumire a celor ce așteaptă înaintarea economică a poporului nostru.

Statutele insoțirii

„Tovărășia Centrală“.

(Urmare și fine).

VII. Bilanțul anual.

§. 45.

Cu 31 Decembrie a fiecărui an, direcțiunea e datoare să încheie conturile și să compună bilanțul anual, cu stricta obser-

vare a §-ului 199 din legea comercială ungară.

VIII. Profitul și Perderile Tovărășiei.

§. 46.

Profitul curat al însoțirii, ce rezultă, după scăderea tuturor speselor, intereselor și amortizărilor, să împarte în modul următor:

10% membrilor din direcțiune;

5% membrilor din comitetul de supraveghiere;

2% directorului executiv;

4% funcționarilor (între cari și directorul executiv), în raportul salarelor.

Restul să împarte, conform propunerii direcțiunii și hotărârii adunării generale.

Perderile tovarășiei să acoper din fondurile de rezervă și din cele create pentru acest scop. În cazul acesta, dividende, tantieme, nu să dau. Cînd fondurile amintite nu ajung pentru acoperirea totală a perderilor, atunci aceea să acopere din capitalul însoțit. Cînd însă pierderile consumă $\frac{1}{2}$ parte din capital, Tovărășia trebuie să facă pașii necesari, fie prin direcțiune, fie prin adunarea generală, pentru disolvarea, liquidarea, sau luarea altor măsuri de îndreptare, dacă să poate.

După o pierdere, acoperită din fondul de rezervă, acela în anul viitor să dotează cu 20% din profitul curat, — ca dotație regulată.

§. 47.

Cînd profitul curat, nu permite să se dea membrilor dividendă, numai fondul de rezervă să dotează cu cele 10% regulate și eventual cu supraquota hotărîtă de adunarea generală. Membrii direcțiunii ai comitetului de supraveghiere, directorul și funcționarii, numai cu învoierea adunării generale au drept să pretindă quota stabilită lor. În cazuri de aceste pot fi rebonificați prin remunerații mai modeste.

§. 48.

Dividendele să solvase la timpul și în mărimea stabilită de adunarea generală. Dacă în timp de 3 ani, socotiți dela acest termen, nu să ridice dividendele, tantiemele remunerațiile, etc., acele trec la fondul de rezervă. Până atunci să manipulează, ca depuneri fără interese.

IX. Fondul de rezervă.

§. 49.

Fondul de rezervă este proprietatea Tovărășiei și servește

pentru consolidarea aceleia și eventual pentru acoperirea de pierderi.

Adunarea generală poate decide plasarea fondului întreg sau în parte, în efecte, poate decide plasarea lui în alte averi sigure, poate hotărî cifra lui maximală și poate crea fonduri speciale de rezervă, sau fonduri de garanță pentru diferiții rami de operație sau pentru alte scopuri, în interesul însoțirii sau a organelor aceleia.

X. Publicațiunile Tovărășiei.

§. 50.

Publicațiunea Tovărășiei să fac prin ziarul sau ziarele designate spre acest scop, de direcțiune.

XI. Disolvarea Tovărășiei.

§. 51.

Cînd pe lingă fondurile de rezervă ale Tovărășiei s'a pierdut $\frac{1}{2}$ parte a capitalului însoțit, direcțiunea e obligată a conchena imediat adunarea generală, care are să decidă asupra disolvării, liquidării sau luării de măsuri de îndreptare, — dacă să poate.

Tovărășia să poate disolva, sau poate licuida și atunci, cînd adunarea generală decide aceasta, în sensul §-lui 28.

În cazul disolvării sau liquidării Tovărășiei, este a să purcede în sensul §-lui 250, resp. §§-lor 202—207 din legea comercială ungară.

§. 52.

Aceste statute compuse în limba maghiară și română sunt în ambele limbi originale, în caz de divergență, textul maghiar e a să privi ca decizător.

STIRI

Tovărășie pentru exploatarea de păduri s'a alcătuit în comuna Mărișel, lingă Cluj. Tovărășia are până acum 42 membri. Cine are lipsă de grinzii, coarne, scinduri, să se adreseze la dl Teodor Toader, preot român în Mărișel, conducătorul și alcătuitorul tovarășiei pentru exploatarea de păduri.

Școale noi s'au deschis pe sama copiilor de gornici, una în Rózsahegy și alta în Zboró. În cîrînd să va ridica și o școală pentru plugărit — poate în Ardeal.

O bună rînduială e vorba să se introducă de trenurile statului ungar.

După-ce pe urma nenorocirilor ce să întîmplă celor ce călătoresc cu trenul, direcțiunea trenurilor și erarul au o mulțime de procese de despăgubire, etc. — e vorba să se aducă o lege în puterea carei ficare om care călătorește cu trenul, în schimbul unei plăți de cîțiva fileri, ce-i va plăti deodată cu biletul, va fi

asigurat pentru caz de nenorocire (baleset) până la suma de 15000 Coroane. Călăuzii și personalul trenului asemenea ar fi asigurați până la suma aceasta, fără să plătească nici un fel de taxă,

Bilanțele băncilor noastre.

— Date. —

„*Albina*“, inst. de credit și de econ. în Sibiu (anul 35-lea). Capital: 2.400.000 cor. Fonduri: 1.458.660 cor. Dep.: 15.140.915 cor. Cîștig curat: 270.531 cor. Active: (averi chivernisite de bancă) 30.989.722 cor. Reescont și creditori: 4.907.570 cor.

„*Victoria*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acții în Arad (anul 20-lea). Capital: 1.200.000 coroane. Fonduri: 1.033.265 coroane. Depuneri: 6.003.705 coroane. Cîștig curat: 177.419 coroane. Active: 11.263.546 coroane. Reescont: 2.676.406 cor.

„*Timișana*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acții în Timișoara (anul 23-lea). Capital: 600.000 cor. Fonduri: 188.647 coroane. Depuneri: 2.570.088 coroane. Cîștig curat: 105.352 coroane. Active: 5.996.654 coroane. Reescont (cedate, creditori): 2.450.893 cor.

„*Ardeleana*“, inst. de cred. și de econ., soc. pe acții în Orăștie (anul 22-lea). Capital: 500.000 cor., (propus să se urce la 1.000.000 coroane). Fonduri: 474.272 coroane. Depuneri: 3.046.724 coroane. Cîștig curat: 95.689 coroane. Active: 5.413.058 coroane. Reescont (cedate, creditori): 1.057.456 cor.

„*Bihoreana*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acții în Oradea mare (anul 9-lea). Capital (emis: 120.000 coroane) plătit: 846.116 cor. Fonduri: 162.044 coroane. Depuneri: 1.526.122 coroane. Cîștig curat: 80.696 cor. Active: 3.707.113 cor. Reescont (cebate): 1.027.966 cor.

„*Patria*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acții în Blaj (anul — -lea)

Capital	Fonduri	Depuneri:
		Cîștig curat
		Active
		Reescont:

„*Lugoșana*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acțiuni în Lugoș (anul 19-lea). Capital: 300.000 cor. Fonduri: 58.635 coroane. Depuneri: 1.156.193 cor. Cîștig curat: 38.003 coroane. Active: 1.861.495 coroane. Reescont și creditori: 286.798 cor.

„*Furica*“, cassă de econ., soc. pe acții în Făgăraș (anul 24-lea). Capital: 120.000 cor. 112.528 cor. Depuneri: 1.269.573 cor. Cîștig curat: 27.939 coroane. Active: 1.630.848 cor. Reescont: 76.777 cor.

„*Mureșana*“, inst. de cred. și econ., soc. pe acții în Reghin (anul 20-lea). Capital: 200.000 cor. Fonduri: 93.785 coroane. Depuneri: 1.002.295 coroane. Cîștig curat: 25.771 coroane. Active: 1.464.736 cor. Reescont și lombard: 10.0300 cor.

„*Cassa de păstrare în Mereurea*“, societate pe acții (anul 10-lea). Capital: 300.000, plătit: 159.465 cor.

Fonduri: 59.033 cor. Depuneri: 913.462 cor. Cîștig: 16.425 coroane. Active: 1.163.914 coroane.

(Va urma.)

POSTA REDACȚIUNI.

Dlul *I. Baun* în J. Cu scrisori nu-ți putem spune lămurit și tot. Du-te la dl Dr. Vasile Meșter, adv în Susca și d-lui Te va ajuta.

Dlul *Dimitrie Șuiegan* în S. Fără învoierea scunului orfanal nu puteți face nimic. Înaintați o rugare de înțelesul cum doriți să faceți și vedeți ce răspuns vă vine.

Dlul *T. Orlea*. Scrie Te rog la „Erdélyi Gazdasági Egyesület” în Cluj. Acolo sunt specialiști și dau lămuriri cu plăcere. Cu dragoste.

Dlul *Teodor Lăpușan* în Tot. Zestrea rămîne ginerului. Înormintarea tot el trebuia să o facă. Să-i întoarcă speșele socrului.

Dlul *Dimitrie Rațcu*. Va mers scrisoare.

Dlul *I. Ofoin*, preot. Contractul cerut împreună cu o scrisoare — Vi-l'am trimis.

Dlul *Dimitrie Pașcu*. V'am trimis scrisoare.

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 22. De unde mi-aș putea cumpăra o carte românească cu tabele de cubitat lemne?

Ilie P. în Petrița.

Răspuns: În România sunt. Să pot comanda dela librăria „Minerva”, București. Atît numai că aici la noi nu să potrivește cubicitura d'acolo. Aici noi n'avem nici o carte de acest fel, scrisă românește. Ungurește găsești la „M. Kir. erdészeti Szakegyesület”, Budapest.

*

Intr. 23. Vă rog să-mi spuneți unde a-și putea căpăta meri și peri altoiți.

Const. Sel. în S.

Răspuns: Scrie de-adreptul ori la firma Fischer în Nagyenyed, ori la M. K. állami faiskola în Torda.

Intr. 24. Mă rog să-mi răspundeți unde aș putea căpăta mazărică (măzăroi, bilceu)?

Atanasie R. în Ur.

Răspuns: Mai aproape de D.-V. găsiți mazăroi la Nemess Gőza, negustor de bucate în Arad ori la Funkelstein József tot în Arad. Prețul între 9—11 cruceri kgramul.

*

Intr. 25. Unde aș găsi o carte de contabilitate și de corespondență în limba maghiară și una în limba română?

F. Fov. în P.

Răspuns: Cere dela librăria Anfrecht și Goldschmied din Budapesta, un catalog unde găsești fel și fel de cărți de contabilitate și corespondență în limba maghiară. În limba română cele mai bune sunt cărțile de contabilitate (2 volume) și 1 volum corespondență comercială, ale dlui profesor Ion C. Panțu din Brașov. Cere-le dela librăria I. Ciurcu. Brassó!

Să găsește:

— Un hectolitră sămîntă de soia aleasă. Kilogramul cu 1 coroană plus speșele de transport. A să adresa la dl Vincentiu Grama, preot în Rensor, u. p. Făgăraș.